

Efekty kształcenia dla kursu: *Wychowanie patriotyczne dla nauczycieli historii*

1. Wstęp

Celem niniejszego artykułu¹ jest przedstawienie planowanych efektów kształcenia dla projektowanego kursu dotyczącego wychowania patriotycznego dla nauczycieli historii². Zakres artykułu dotyczy efektów kształcenia studentów dla tego typu kursu³. Przy pisaniu artykułu autor używał metodologii historiograficznej (logicznej analizy dokumentów). Praca powstała także przy wykorzystaniu obserwacji uczestniczącej na podstawie doświadczeń zdobytych podczas kursu o tym samym tytule, prowadzonym przez autora w Uniwersytecie Jagiellońskim w 2010 r. Stan badań. Jak dotąd, nikt z badaczy nie zajmował się tytułowym zagadnieniem, jest to *novum* nie tylko w polskiej pedagogice. Tekst stanowi propozycję do dyskusji i wykorzystania przez nauczycieli akademickich we wszystkich ośrodkach uniwersyteckich w Polsce. Moim zdaniem, z powodu celowego zaniedbania w ostatnich latach wychowania patriotycznego przez władze w naszym kraju, nie prowadzi się, o ile wiadomo, nigdzie osobnego kształcenia nauczycieli historii w uniwersytetach w aspekcie patriotyzmu, tj. specjalnego typu kursów patriotycznych. Stan ten wymaga radykalnej zmiany. Na to potrzebna jest, jak uważam, dobra wola polityczna rządzących, której obecnie brakuje, ponieważ rządy liberalno-lewicowe nie są realnie zainteresowane patriotyzmem jako rzeczywistą troską o dobro wspólne (Ojczyznę). Tekst niniejszy wychodzi naprzeciw oczekiwaniom polskich nauczycieli-patriotów, może być im pomocny jako propozycja, lecz realizacja tego kursu w poszczególnych uniwersytetach nie jest zależna od autora prezentowanej tu pracy. Tekst ma charakter oryginalny, może mieć bezpośrednio praktyczne zastosowanie w dydaktyce akademickiej (metodyka). Odrębną kwestię stanowi program kursu wychowania patriotycznego dla nauczycieli historii oraz dobór lektur⁴ z tego zakresu.

---

¹ Artykuł niniejszy powstał pierwotnie jako praca zaliczeniowa w ramach doskonalącego kursu uniwersyteckiego dla nauczycieli akademickich i doktorantów z cyklu *Ars Docendi* (moduł podstawowy) w Uniwersytecie Jagiellońskim w semestrze letnim 2013/2014 r. Praca została napisana u prof. dr hab. med. Jadwigi Mireckiej (Kraków, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków). Praca została pozytywnie oceniona przez ww. profesorkę (24 czerwca 2014 r.) jako spełniająca warunki do zaliczenia odnośnego kursu. Autor dziękuje pani Profesor Jadwidze Mireckiej za cenne uwagi i poprawki formalne wniesione do pracy, ponieważ pozwoliły one udoskonalić tekst. Artykuł jest skróconą wersją pierwotnej pracy zaliczeniowej.

² Autor niniejszego artykułu jako wolontariusz stworzył i prowadził kurs pt.: *Wychowanie patriotyczne dla nauczycieli historii*. Kurs ten odbywał się w Instytucie Historii UJ w semestrze letnim 2009/2010 r. Na kurs zapisało się i uczęszczało ponad 40 studentów kierunku historia – specjalność: nauczycielska. Kurs wówczas trwał 15 godzin (konwersatorium), kończył się pisemną pracą zaliczeniową nt. patriotyzmu / wychowania patriotycznego. Kurs był nadobowiązkowy i kończył się zaliczeniem wpisywanym do indeksu i do systemu USOS (2 pkt. ECTS). Obecnie przedstawiony projekt efektów kształcenia nawiązuje do tych doświadczeń, lecz rozszerza ów kurs pierwotny o nowe elementy.

³ Przy konstruowaniu struktury efektów kształcenia korzystałem ze wskazówek ogólnych prof. dr hab. med. Jadwigi Mireckiej (ogólnego schematu tychże efektów kształcenia, mogących być użytymi do projektowania każdego typu i rodzaju kursu). Wskazówki te ogólnie zawarte zostały w niepublikowanych materiałach szkoleniowych (prezentacja komputerowa i teksty kserokopiowane tylko dla uczestników kursu) przygotowanych przez p. prof. Jadwigę Mirecką na owo szkolenie z cyklu *Ars Docendi* (Jadwiga Mirecka, *Cele i efekty kształcenia. Ars Docendi*, Kraków 2014, s. 11 [kserokopiowane wydruki komputerowe]).

Autorka, poza tym, że ma kierunkowe wykształcenie medyczne (profesor medycyny), jest także wybitną specjalistką w zakresie ogólnej dydaktyki akademickiej i ogólnej teorii procesu kształcenia. Przy tworzeniu schematów przydatnych dla konstruowania „efektów kształcenia” korzystała ona z ogólnych wytycznych obowiązujących uniwersytety i własnego, wieloletniego doświadczenia zdobytego w Polsce i poza granicami naszego kraju.

Tematyce programowej powinien być poświęcony osobny tekst, tu problem ten tylko zasygnalizowano.

2. Informacje nt. proponowanego kursu:

Proponowany kurs (o typie konwersatorium) pod nazwą *Wychowanie patriotyczne dla nauczycieli historii* może być przeprowadzany w Instytucie Historii Uniwersytetu jako nadobowiązkowy dla studentów na kierunku 'historia' o specjalności 'nauczycielskiej', w grupie ćwiczeniowej 15-osobowej, obejmuje on:

a) **30 godzin** konwersatorium (aktywny udział studenta) moderowanego przez nauczyciela akademickiego, specjalisty w zakresie pedagogiki, mającego dorobek w zakresie patriotologii (wiedzy o patriotyzmie),

b) **40 godzin** - prace własne (domowe) studenta – z wykorzystaniem zaleconych lektur obowiązkowych do przeczytania przez studenta (razem ok. 300 stron książek i artykułów fachowej literatury przedmiotu), zakładając tempo czytania 7 stron na godzinę.

c) **4 godziny** – przygotowanie krótkiej, kilkuminutowej prezentacji komputerowej (slajdów) na wybrany temat patriotyczny i zaprezentowanie jej na konwersatorium.

d) **12 godzin** przygotowania pisemnej, pięcio-, sześciostronicowej (liczącej ok. 9-10 tys. znaków wraz z bibliografią), zwięzłej pracy zaliczeniowej przez studenta na temat wybranego przez siebie aspektu wychowania do patriotyzmu. W ramach tej pracy każdy uczestnik konwersatorium, wykorzystując indywidualnie wybrane publikacje fachowe, w tym - podstawowe definicje i rozróżnienia, przedstawia na piśmie także swoje własne opinie (swoją pogląd, własną koncepcję) na temat wychowania patriotycznego w szkole. Kryteriami oceny tej pracy są: oryginalność, spójność, jasność i logiczność argumentacji (wywodu), poprawność językowa (poprawność polszczyzny tekstu), łączenie własnych doświadczeń (życiowych spostrzeżeń), przykładów polskich postaci historycznych z okresu wojny i pokoju oraz wniosków płynących z zaleconej literatury przedmiotu w zakresie teorii patriotyzmu i wychowania patriotycznego (łączenie elementów teorii i praktyki własnej).

e) **12 godzin** – przygotowanie się do testów sprawdzających – student pisze na każdych zajęciach krótkie testy sprawdzające wiedzę, według zadanych tematów poruszonych na poprzednich zajęciach. Każde zajęcia rozpoczynają się krótkim 10-minutowym testem 10 pytań (1 pytanie – 1 minuta). Każdy test w postaci quizu komputerowego w systemie „Pegaz”, indywidualnie losowanych pytań spośród określonych puli pytań tematycznych, sprawdzających przekrojowo zarówno materiał podany na konwersatorium, jak i znajomość zaleconych lektur przeczytanych przez studenta, na ostatnich zajęciach – sumaryczny test zaliczeniowy 30-minutowy (komputerowy w „Pegazie”). Obiektywność oceny – realnie zapewnione.

Razem ilość godzin zegarowych: **30 + 40 + 4 + 4 + 12 = 90 godzin.**

Student po zaliczeniu kursu otrzymuje **3 punkty ECTS** za **90 godzin** nakładu pracy własnej zdobytej poza zajęciami oraz na konwersatorium prowadzonym przez nauczyciela akademickiego. Należy zaznaczyć, że warunkiem zaliczenia jest obecność na 90% zajęć kursowych, tj. obecność na czternastu dwugodzinnych zajęciach spośród wszystkich piętnastu spotkań (dopuszcza się jedną nieobecność) i aktywność własna na tychże zajęciach nadto wykonywanie na bieżąco zadań domowych.

Na zajęcia przyjmowani są studenci wyższych lat studiów historycznych, dysponujący już odpowiednio wiedzą z zakresu historii Polski, sprawdzaną po wstępnym teście

⁴ Wśród lektur podstawowych w zakresie rozumienia (definicji) 'patriotyzmu' można m.in. przykładowo wymienić: Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2005 (tamże szczególnie rozdział pt. *Patriotyzm*); Piotr Jaroszyński, *Patriotyzm* (hasło), [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 10 Suplement, PTTA, Lublin 2009, s. 319-321. bibliogr.; Krąpiec Mieczysław Albert, *Dobro wspólne* (hasło), [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, PTTA, Lublin 2001, s. 628-639, bibliogr.

kwalifikacyjnym (quizie komputerowym na „Pegazie”, przeprowadzanym w warunkach kontrolowanych), decydującym o przyjęciu danego studenta na kurs. Na kursie nie uczy się faktografii historycznej (ona jest studentom już znana), tylko ją porządkuje, sumuje i utrwała pod określonym kątem (patriotyzm).

3. Zestaw celów kształcenia:

Celem kursu pt. *Wychowanie patriotyczne dla nauczycieli historii* jest:

- 1) dostarczenie wiedzy (teoretycznej) na temat polskiego patriotyzmu i wychowania patriotycznego, aplikowanego na lekcjach w szkole i zajęciach pozalekcyjnych,
- 2) wykształcenie umiejętności praktycznych w zakresie elementów przeprowadzania lekcji wychowania patriotycznego, wycieczek, akcji patriotycznych oraz uroczystości patriotycznych w szkole (akademii patriotycznych),
- 3) uformowanie kompetencji personalno-społecznych w zakresie postaw i zachowań patriotycznych u studenta – przyszłego nauczyciela historii.

4. Zestaw najważniejszych efektów kształcenia istotnych dla absolwenta kursu przy określeniu minimalnego poziomu wymagań:

Ad 1) Efekty kształcenia w zakresie (obszarze) **wiedzy** o wychowaniu patriotycznym – teorii wychowania patriotycznego (efekty mierzalne, realne, osiągalne)

A) Odnośnie do wiedzy na poziomie **zapamiętania faktów** – absolwent kursu:

- a) wymienia co najmniej 25 historycznych postaci polskich patriotów (wzorów do naśladowania – bohaterów narodowych) i 25 postaci zdrajców Polski,
- b) nazywa poprawnie tytułami kolejne historyczne pieśni używane na ziemiach polskich w funkcji hymnu narodowego (np. *Bogurodzica*, *Gaude Mater Polonia*, *Mazurek Dąbrowskiego*, *Boże coś Polskę*, *Rotę*, *Marsz*, *marsz Polonia*) i prawidłowo umiejscawia je w kontekście historycznym (daty i autorstwo, okoliczności powstania, jeśli są znane),
- c) wylicza co najmniej 25 wydarzeń (faktów) historycznych z dziejów Polski, które miały decydujący wpływ na kształtowanie się polskiego patriotyzmu,
- d) uszeregowuje obok siebie historycznie z poszczególnych okresów polskie godła narodowe (różne kształty Orła Białego od X do XXI w.), (test obrazkowy)
- e) przedstawia wykaz podstawowych definicji patriotyzmu według ujęcia klasycznego (w zestawieniu przekrojowym Piotra Jaroszyńskiego),
- f) powtarza prawidłowo opis polskich barw narodowych (XIX-XXI w.),
- g) odtwarza prawidłowo teksty 4 zwrotek *Mazurek Dąbrowskiego* i 4 zwrotek *Roty* (test)
- h) wylicza prawidłowo (nazwa i data) rocznice narodowe oraz polskie święta narodowe i popularne sposoby ich obchodzenia (upamiętniania). tj. z okazji 15 VIII (rocznicy zwycięstwa Polaków w bitwie warszawskiej nad Związkiem Sowieckim), 1 IX (rocznicy agresji Niemiec na Polskę w 1939 r.), 17 IX (rocznicy agresji Związku Sowieckiego na Polskę w 1939 r.), 27 IX (rocznicy powstania Polskiego państwa Podziemnego w 1939 r.), 11 XI (rocznicy Odzyskania Niepodległości przez Polskę w 1918 r.), 1 III (święta polskich żołnierzy niezłomnych walczących z okupantem sowieckim i komunistycznym parapaństwem polskim – Polską Ludową), 5 III (rocznicy wydania sowieckiego wyroku śmierci na ponad 20 tysięcy polskich oficerów w 1940 r.), 10 IV (rocznicy tragedii narodowej nad Smoleńskiem w 2010 r.), 3 V (rocznicy ogłoszenia Konstytucji Trzeciego Maja w 1791 r.),

B) Odnośnie do wiedzy na poziomie **zrozumienia procesów** – absolwent kursu:

- a) definiuje prawidłowo: patriotyzm, kosmopolityzm, nacjonalizm i szowinizm i wymienia w pracy pisemnej ich przejawy (cechy, elementy składowe),
- b) wyjaśnia różnice pomiędzy patriotyzmem a nacjonalizmem, patriotyzmem a szowinizmem, patriotyzmem a kosmopolityzmem (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej),
- c) uzasadnia konieczność bycia polskim patriotą i miłości do Ojczyzny (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej),
- d) porównuje przejawy polskiego patriotyzmu z okresu wojny i z okresu pokoju, (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej),
- e) przekształca zastane definicje i dawne ujęcia patriotyzmu do współczesnych zadań polskich patriotów w XXI w. (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej),
- f) uogólnia zasady patriotyzmu polskiego w odniesieniu (w kontekście) do patriotyzmów mniejszości narodowych i patriotyzmów grup etnicznych oraz patriotyzmów innych narodów ościennych, (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej),
- g) odróżnia Ojczyznę i Ojcowiznę (tzw. „małą Ojczyznę”), wskazując na niebezpieczeństwo patriotycznej regionalizacji Polski, (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej),
- h) wykazuje różnice pomiędzy służbą Państwu Polskiemu i służbą Narodowi Polskiemu, (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej),
- i) klasyfikuje podstawowe typy patriotyzmu (modele patriotycznych zachowań i postaw),
- j) definiuje poprawnie podstawowe pojęcia z zakresu patriotyzmu (znajomość wybranych definicji - sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej)⁵.

C) Odnośnie do wiedzy na poziomie **zastosowania wiedzy** (zastosowania teorii w praktyce) – absolwent kursu:

- b) stosuje wyuczone zasady wychowania patriotycznego (zasady bycia patriotą) do konkretnych, przedstawionych (wirtualnie) na zajęciach sytuacji.
- c) ilustruje wyuczone definicje patriotyzmu konkretnymi przykładami zachowania bohaterów narodowych i postaw lokalnych uczestników walk o wolność i niepodległość Polski, (co sprawdza się na zajęciach podczas dyskusji oraz w zaliczeniowej pracy pisemnej),
- d) interpretuje (w swojej pracy zaliczeniowej) przykładowo obrane wydarzenia (fakty) i procesy historyczne w aspekcie pojęć: patriotyzm (postawa patriotyczna), polski interes narodowy, polska racja stanu, Ojczyzna, dobro wspólne, niepodległość, suwerenność, wolność, niezawisłość, autonomia,
- e) wybiera odpowiednio elementy teorii patriotyzmu i wychowania patriotycznego do wyjaśnienia konkretnych faktów i procesów historycznych (w swojej pracy zaliczeniowej),
- f) modyfikuje przykładowe modele patriotyzmu, wzbogacając je o własne, indywidualne doświadczenie miłości Ojczyzny (podaje w swojej pracy zaliczeniowej „receptę”, jak być patriotą, na własnym przykładzie),
- g) rozwiązuje przykładowo podane (wirtualnie na zajęciach) problemy wynikające z modeli patriotyzmu polskiego w odniesieniu do patriotyzmów mniejszości narodowych (np. Niemców, Czechów, Słowaków, Ukraińców, Białorusinów, Litwinów, Rosjan, Ormian) i grup etnicznych w Polsce (np. Kaszubów, Romów, Tatarów, Karaimów) oraz współczesnych imigrantów (np. z Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej),

---

⁵ Przykładowo rzecz biorąc, chodzi m.in. o definicje (prawidłowe rozumienie): polskiego interesu narodowego, polskiej racji stanu, Ojczyzny jako dobra wspólnego, patriotyzmu jako roztropnej troski o dobro wspólne, niepodległości, suwerenności, wolności, niezawisłości (niezależności), autonomii. Tu nie rozdzielano znajomości owych definicji, lecz połączone w ramach jednego wspólnego efektu (sprawdzenie efektu - wrywkowe).

h) wykrywa w przedstawionych przykładowo (wirtualnie na zajęciach) wypowiedziach (nagraniach, tekstach, obrazkach) przykładowe elementy postawy patriotycznej, nacjonalistycznej, szowinistycznej i kosmopolitycznej.

D) Odnośnie do wiedzy na poziomie **umiejętności analizy** faktów i procesów – absolwent kursu:

(...)

a) kategoryzuje przedstawione mu przykładowe teksty (fragmenty wypowiedzi) odpowiednio pod względem odniesienia do kategorii patriotyzmu, kosmopolityzmu, nacjonalizmu i szowinizmu,

b) porównuje ze sobą przykładowo podane opisy czynów polskiego patriotyzmu (jego konkretne przejawy) różnych epok historycznych i różnych postaci historycznych oraz współczesnych,

c) krytycznie analizuje zebrane informacje, rozróżnia wskazane przez siebie postaci patriotów od zdrajców Ojczyzny,

e) w oparciu o wybrany przez siebie materiał historyczny i współczesny przeciwstawia sobie przykładowo (do wyboru): czyny służące np. niepodległości albo podległości Polski, suwerenności albo niesuwerenności Polski, polskiemu patriotyzmowi albo patriotyzmom obcym (zdradzie Polski), polskiemu interesowi narodowemu albo obcym interesom narodowym (zdradzie Narodu Polskiego), polskiej racji stanu (służącym Polsce jako państwu) albo obcej racji stanu (służącym obcym państwu, zdradzie Rzeczypospolitej Polskiej jako Państwa Polskiego), Ojczyźnie własnej albo obcym ojczyznom, dobru wspólnemu albo dobru partykularnemu, wolności Polski i Polaków albo niewoli Polski i Polaków, niezawisłości (niezależności) polskości albo jej zawisłości (zależności) od innych nacji, autonomiczności polskiej kultury narodowej albo jej nieautonomiczności w cywilizacji europejskiej (przykłady sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej).

f) zarysowuje elementy własnej koncepcji patriotyzmu i wychowania patriotycznego,

g) przyporządkowuje opisane mu przypadki postaw / zachowań ludzkich do odpowiednich typów modeli patriotyzmu (polskiego).

E) Odnośnie do wiedzy na poziomie **umiejętności syntezy** faktów i procesów – absolwent kursu:

a) uzasadnia polską postawę patriotyczną jako taką (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej),

b) planuje własny, całoroczny program uczenia patriotyzmu na lekcjach historii i lekcjach wychowawczych ew. na lekcjach wiedzy o społeczeństwie,

c) wymyśla przykłady własne sposobów obchodów świąt narodowych, państwowych, patriotycznych rocznic i jubileuszy polskich,

d) tworzy przykładowe konspekty lekcji wychowania patriotycznego,

F) Odnośnie do wiedzy na poziomie **umiejętności oceny** faktów i procesów – absolwent kursu:

a) uzasadnia (argumentuje) swoją własną ocenę faktów i procesów historycznych oraz współczesnych według odniesienia do Ojczyzny jako dobra wspólnego, polskiej racji stanu i polskiego interesu narodowego (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej).

b) wybiera odpowiednie środki dydaktyczne do przyjmowanych celów wychowania patriotycznego (uformowania uczniów na polskich patriotów)

- c) przedstawia wady i zalety poszczególnych modeli (typów) postaw patriotycznych (co sprawdza się w zaliczeniowej pracy pisemnej oraz w dyskusji na zajęciach – aktywna praca w grupach),
- d) przewiduje skutki (przedstawionych wirtualnie) postaw i zachowań uczniów w zakresie patriotyzmu, (co sprawdza się w dyskusji na zajęciach – aktywna praca w grupach).
- f) decyduje o wykorzystaniu takich lub innych materiałów źródłowych (pomocy dydaktycznych) do konkretnych lekcji wychowania patriotycznego (co sprawdza się na zajęciach w dyskusji – aktywna praca w grupach).
- g) zaleca konkretne, dydaktyczne metody, techniki i formy wychowania patriotycznego innym, według własnej oceny zapotrzebowania tematycznego w szkole patriotycznego (co sprawdza się na zajęciach w dyskusji – aktywna praca w grupach).

Ad 2) Efekty kształcenia w zakresie (obszarze) **umiejętności praktycznych** w wychowaniu patriotycznym (efekty mierzalne, realne, osiągalne)

A) Odnośnie do **kognitywnych umiejętności praktycznych** – absolwent kursu:

- a) potrafi zinterpretować opisane przykładowo dane wydarzenie historyczne – przyporządkować je do kategorii czynu patriotycznego albo czynu zdrady narodowej,
- b) potrafi wyciągnąć wnioski z przedstawianych przez siebie przykładowo faktów i procesów historycznych odnośnie do wpływu na patriotyzm Polaków,
- c) potrafi zaplanować szkolną, patriotyczną wycieczkę historyczną do miejsca pamięci narodowej (muzeum, cmentarz, pomnik, izba pamięci), patriotycznego (co sprawdza się na zajęciach – aktywna praca w grupach),
- d) potrafi zastosować nabytą wiedzę do napisania przykładowego konspektu lekcji z zakresu wychowania patriotycznego w szkole (podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej),
- e) potrafi napisać wniosek do władz szkoły / samorządu o wprowadzenie wychowania patriotycznego do programu nauczania / wychowania na lekcjach historii i lekcjach wychowawczych,
- f) potrafi dokumentować lekcję wychowania patriotycznego (zna zasady dokumentacji lekcji),
- g) skutecznie wyszukuje informacje bibliograficzne nt. publikacji o patriotyzmie (w katalogach bibliotek i sieci internet),
- h) planuje prace organizacyjne (robi plan organizacji) dot. okolicznościowych wydarzeń patriotycznych (rocznicowych, jubileuszowych, świątecznych),
- i) nabył wiedzę o dawnych, polskich zwyczajach i obyczajach patriotycznych (prezentacja komputerowa wraz z prelekcją).

B) Odnośnie do **technicznych (proceduralnych) umiejętności praktycznych** – absolwent kursu:

- a) potrafi zaśpiewać 4 zwrotki polskiego hymnu narodowego (*Mazurka Dąbrowskiego*) (sprawdzenie umiejętności indywidualne), [sprawdzenie umiejętności indywidualne: nauczyciel sprawdza, słuchając każdego studenta indywidualnie, nagrywając (za wiedzą studenta) na dyktafon],
- b) potrafi zaśpiewać 4 zwrotki *Roty* (sprawdzenie umiejętności indywidualne: nauczyciel sprawdza, słuchając każdego studenta indywidualnie, nagrywając (za wiedzą studenta) na dyktafon],
- c) potrafi usunąć z przykładowo podanych na zajęciach (wirtualnych) wypracowań uczniowskich treści o charakterze antypolskim (antypaństwowym), antynarodowym,

- d) potrafi przeprowadzić wycieczkę patriotyczną dla uczniów do wybranego miejsca pamięci narodowej (muzeum, pomnik, cmentarz, izba pamięci), (demonstracja własnego przykładu wirtualnego - prezentacja),
- e) potrafi przeprowadzić akcję patriotyczną, uroczystość patriotyczną w szkole lub podczas pobytu na obozie młodzieżowym, kolonii letniej, np. akademię patriotyczną (demonstracja własnego przykładu wirtualnego - prezentacja).

Ad 3) Efekty kształcenia w zakresie (obszarze) **kompetencji personalno-społecznych** – postaw i zachowań patriotycznych (efekty mierzalne w przybliżeniu, realne, osiągalne)

A) Odnośnie do **kompetencji personalnych** – absolwent kursu:

- a) wykazuje wolę (nawyk) samokształcenia w zakresie patriotyzmu i wychowania patriotycznego (sprawdzone metodą obserwacji podczas dyskusji lub debaty na zajęciach przez nauczyciela),
- b) demonstruje odpowiedzialność za powierzone dobro, rozlicza się z powierzonego mienia,
- c) wyraża publicznie przywiązanie do polskiej kultury narodowej, w dyskusji na zajęciach pozytywnie odnosi się do polskości, dziedzictwa narodowego (sprawdzone metodą obserwacji przez nauczyciela prowadzącego),
- d) ma nawyk przyjmowania godnej postawy stojącej podczas śpiewania hymnu narodowego (*Mazurka Dąbrowskiego*) i *Roty* (indywidualne sprawdzenie: nauczyciel sprawdza postawę, słuchając każdego studenta indywidualnie),
- e) podziela polskie wartości narodowe jako własne (język polski, kulturę polską, tradycję polską, akceptuje chrześcijaństwo jako niezbywalną część polskiej kultury), podczas dyskusji na zajęciach,
- f) akceptuje uniwersalne standardy etyczne w wychowaniu patriotycznym (nie plagiatuje cudzych prac, nie szkaluje Polski, Narodu Polskiego, ani innych narodów i państw),
- g) kwestionuje negatywne odnoszenie się do polskości jako wartości (aktywnie, publicznie występuje przeciw antypolonizmowi, np. aktywnie przeciwstawia się „kłamstwu oświęcimskiemu” oraz szkalowaniu Polski i Polaków jako rzekomych sprawców holocaustu), sprawdzenie postawy indywidualne – nauczyciel sprawdza poprzez obserwację zachowania podczas inscenizowanych (wirtualnie) sytuacji ataków na polskość – metodą dramy.

B) Odnośnie do **kompetencji społecznych** – absolwent kursu:

- a) współpracuje z członkami zespołu zadaniowego w zakresie form, metod i technik wychowania patriotycznego,
- b) odnosi się do innych Polaków/Polek oraz do Ojczyzny-Polski z szacunkiem, życzliwie, podobnie odnosi się do osób innych narodowości, tudzież innych państw, narodów, zachowując przy tym prawo do aktywnej obrony polskości (sprawdzenie podczas symulowanej dyskusji i/lub scenek odgrywanych metodą dramy, na zajęciach),
- c) szanuje polskie zwyczaje i obyczaje patriotyczne oraz aktywnie je demonstruje (demonstruje swoją postawę patriotyczną publicznie, na zajęciach).

Abstrakt – streszczenie w języku polskim / Summary in Polish:

1. Celem artykułu jest pokazanie projektowanych efektów kształcenia dla kursu uniwersyteckiego dotyczącego wychowania patriotycznego dla nauczycieli historii. 2. Metodologia. Autor używał historiograficznej metodą analizy, analizy logicznej oraz obserwacji uczestniczącej. 3. Główne wyniki analizy. Autor opisał podstawowe informacje na

temat proponowanego kursu pt. *Wychowanie patriotyczne dla nauczycieli historii*. Podał kompletny zestaw celów kształcenia, którymi są: A) dostarczenie wiedzy (teoretycznej) na temat polskiego patriotyzmu i wychowania patriotycznego, aplikowanego na lekcjach w szkole i zajęciach pozalekcyjnych, B) wykształcenie umiejętności praktycznych w zakresie elementów nauczania patriotyzmu, lekcji, wycieczek, akcji patriotycznych oraz uroczystości (ceremonii) patriotycznych w szkole, C) uformowanie kompetencji personalno-społecznych w zakresie postaw i zachowań patriotycznych u studenta – przyszłego nauczyciela historii. Autor podał zestaw najważniejszych efektów kształcenia istotnych dla absolwenta kursu przy określeniu minimalnego poziomu wymagań w trzech obszarach: A) wiedzy teoretycznej, B) umiejętności praktycznych, C) kompetencji personalno-społecznych (postaw, zachowania) – w odniesieniu do wychowania patriotycznego. Podał także obiektywne metody sprawdzenia owych efektów kształcenia. 4. Ograniczenia wyników analizy. Wyniki badawcze ograniczają się do projektowanego kursu uniwersyteckiego dla studentów dotyczącego wychowania patriotycznego dla nauczycieli historii. 5. Implikacje praktyczne. Wyniki analiz można zastosować bezpośrednio w kursach uniwersyteckich z zakresu wychowania patriotycznego dla studentów historii. 6. Implikacje społeczne. Wyniki analiz odnoszą się do bytu narodowego Polaków. Proponowany kurs ma podnieść poziom nauczania patriotyzmu w polskich uniwersytetach. 7. Oryginalność artykułu. Artykuł jest pierwszym tekstem w ogóle pokazującym planowane efekty kształcenia dla uniwersyteckiego kursu pt. *Wychowanie patriotyczne dla nauczycieli historii*.

Title in English / Tytuł w języku angielskim:

Educational Results for Study: Patriotic Education for History Teachers

Summary / abstract (Streszczenie w języku angielskim):

1. The goal of this article jest presentation some project of educational results for university study concerning patriotic education for history teachers. 2. Methodology. An author used historiographical method for analysis of document, logical analysis and so called participating observation. 3. The main results of analysis. An author described based information on suggested study “Patriotic education for history teachers”. He presented a set (a kit) of educational aims (goals). It are: A) knowledge (theory) on Polish patriotism and patriotic education (upbringing, formation), that may be applicated into in time of school lessons and out of lessons, B) forming of practical skill (practical ability) in purview of teaching patriotism, e.g. lessons, excursions, patriotic action and patriotic ceremony at school, C) forming of personal and social competence in patriotic behaviour and attitude of student and history teacher in future. The author made known the set (composition) of the mainest educational results (effects), important for student graduated this study, when there are described (pintpointed) the minimal level of requirements (demands) in three area: A) knowledge (theory), B) practical skill (practical ability), C) personal and social competence (behaviour and attitude) in reference to patriotic education. He made known also objective methods of checking these educational results. 4. **Limitations of results of analysis.** Research results are limited to planned university course for students, concerning patriotic education for history teachers. 5. **Practical implications.** Results of analysis may be used immediately to university course in domain patriotic education for history teachers. 6. **Social implications.** The results of analysis related to the Polish nation. Planned course should emphasize the level of teaching of patriotism in Polish universities. 7. **The originality of the article (new value, novelty).** The paper is generally the first study that demonstrates planned results of teaching for university course entitled “Patriotic education for teachers of history” (Patriotic upbringing for history teachers).

Key words in Polish / Słowa-klucze w języku polskim:

patriotyzm, pedagogika kultury narodowej, naród, państwo, edukacja patriotyczna, nauczyciele historii,

Key-words in English / Słowa-klucze w języku angielskim:

patriotism, pedagogy of national culture, nation, ethnicity, state, patriotic education, history teachers, teachers of history,

Bibliography / Bibliografia:

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2005 (tamże szczególnie rozdział pt. *Patriotyzm*).

Jaroszyński Piotr, *Patriotyzm* (hasło), [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 10 *Suplement*, PTTA, Lublin 2009, s. 319-321. bibliogr.

Krapiec Mieczysław Albert, *Dobro wspólne* (hasło), [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, PTTA, Lublin 2001, s. 628-639, bibliogr.

Mirecka Jadwiga, *Cele i efekty kształcenia. Ars Docendi*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2014, s. 11 [wydruki komputerowe, materiały szkoleniowe dla uczestników kursu].

Informacja o autorze:

Marek Mariusz Tytko, ur. 1967, dr n. hum. w zakresie pedagogiki, mgr historii sztuki, specjalista informacji naukowej, nauczyciel akademicki Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek następujących towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie, Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej, Stowarzyszenia Archiwistów Polskich oraz Środkowoeuropejskiego Towarzystwa Filozofii Wychowania – Central European Philosophy of Education Society (CEUPES), prezes Fundacji Naukowej Katolików „Eschaton” w Krakowie, redaktor naczelny „Religious and Sacred Poetry: An International Quarterly of Religion, Culture and Education”, redaktor tematyczny w zakresie pedagogiki w czasopismach „Wychowawca. Miesięcznik Nauczycieli i Wychowawców Katolickich” oraz „Sowiniec. Półrocznik Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego”, autor haseł m.in. do „Powszechnej Encyklopedii Filozofii”, „Encyklopedii Filozofii Polskiej”, „Encyklopedii Katolickiej”, „Polskiego Słownika Biograficznego”, „Słownika metod, technik i form pracy socjalnej, opiekuńczej i terapeutycznej” oraz „Encyclopedia of the Bible and Its Reception” (t. 10, Walter de Gruyter, Berlin-Boston 2014). Recenzent rocznika naukowego „Muzealnictwo”. Mieszka w Krakowie. Adres publiczny do kontaktu marek.mariusz.tytko@uj.edu.pl